

A KÖZTERÜLET-HASZNÁLAT SZABÁLYOZÁSÁNAK ALAKULÁSA

Developments in the regulation of the use of public area

CSEH-ZELINA GERGELY* – CZIBRIK ESZTER**

A helyi önkormányzatoknak rekodifikálni kell a közterület-használatról szóló rendeleteiket, tekintettel a magyar építészetéről szóló törvény hatályba lépésére. Ezen apropóból vettük elő ezt az örökzöld kutatási témát, hogy megvizsgáljuk azt, hogy a magyar építészeti törvény milyen szabályozási kihívások elé állítja a helyi önkormányzatokat és milyen lehetőségeik vannak a helyi önkormányzatoknak a közterület-használat szabályozásának kialakítására. A szabályozás kialakítása kapcsán egzakt példákon keresztül kívánjuk bemutatni az önkormányzatok mozgásterét.

Kulcsszavak: közterület, közterület-használat, helyi önkormányzatok, hatósági szerződés, engedélyezés

Local governments need to recodify their regulations on the use of public place, in view of the entry into force of the Hungarian Architecture Act. This is why we have taken up this evergreen research topic to examine the regulatory challenges that the Hungarian Architecture Act poses for local governments and the options available to local governments to regulate the use of public place. We will illustrate the scope for local governments to regulate the use of place through concrete examples.

Keywords: public place, public place use, local governments, public contract, authorisation

1. Bevezető gondolatok

A közterület szabályozásával kapcsolatos kérdések az utóbbi években több ízben is felmerültek. Példa lehet erre a Kúria joggyakorlata, azzal a fókusszal, hogy a közterület-használattal kapcsolatos jogvita polgári vagy közigazgatási jellegűnek minősül-e. Említhetjük továbbá napjainkat is, ugyanis az új építésügyi igazgatási kódex hatályba lépett, amely szintén változtatásokat eszközölt a vizsgált témakör jogi környezetében. Tanulmányunkban célul tűztük összefoglalni a közterület szabályozásával kapcsolatos – fontosabb – kérdéseket, középpontba helyezve a hatályos szabályozást.

* DR. CSEH-ZELINA GERGELY

egyetemi tanársegéd,
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar,
Államtudományi Intézet, Közigazgatási Jogi Tanszék.
3515 Miskolc-Egyetemváros.
E-mail: gergely.cseh-zelina@uni-miskolc.hu,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6343-5798>.

** DR. CZIBRIK ESZTER

egyetemi tanársegéd,
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar,
Államtudományi Intézet, Közigazgatási Jogi Tanszék.
3515 Miskolc-Egyetemváros.
E-mail: eszter.marczisne@uni-miskolc.hu,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5606-6496>.

A közterület a közösségé. A közgazdaságtani alapvetések azt rögzítik, hogy ezeknek a közjóságoknak (mint ahogy a közterület is az) a használatából senki sem zárható ki.¹ Ezt a "hagyományos közgazdaságtani felfogást némiképp árnyalja az államok közterületek használatára vonatkozó jogi szabályozása."² Ahogy majd a későbbiekben látni fogjuk, a közterületek használatának is vannak korlátai, garanciái és vannak egyedi, helyi közösségekre vonatkozó szabályai is.

A közterület használata átszövi mindennapjainkat, például, ha kiülünk a barátainkkal, ismerőseinkkel egy kávéteraszra, vagy a gyerekeket lekísérjük a játszótérre, vagy esetleg, ha parkolóhelyet keresünk a belvárosban. Számptalan további példát hozhatnánk, de kutatásunkban arra keressük a választ, hogy – mivel a közterületek nagyon nagy százalékban az önkormányzatok tulajdonát képezik – az egyes önkormányzatok milyen megoldással szolgálhatnak a közterület használatával kapcsolatban a megváltozott jogi környezetben.

2. A közterület fogalmi megközelítése

A szabályozás keretének bemutatása első lépéseként az egyes közterület fogalmakat tartottuk érdemesnek rögzíteni, hiszen számos önkormányzati rendelet valamely lent meghatározott közterület fogalomra utal vissza.³

A magyar építészetéről szóló 2023. évi C. törvényt (a továbbiakban: Méptv.) emelnénk ki elsőként, amely meghatározza, hogy közterület alatt értjük a „a szomszédjogok és a tulajdonjog korlátainak különös szabályairól szóló törvény szerinti reklám célú hasznosítási jog gyakorlásával igénybe vett légi tér kivételével közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván.”⁴

A közterületen meg nem engedett magatartások szabályozás és üldözése szempontjából⁵ *a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény* (a továbbiakban: Szabstv.) meghatározza, hogy hatálya alatt közterület alatt ért „a tulajdonos személyétől, illetve a tulajdonformától függetlenül minden olyan közhasználatra szolgáló területet, amely mindenki számára korlátozás nélkül vagy azonos feltételek mellett igénybe vehető, ideértve a közterületnek közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom elől el nem zárt részét is”.⁶

A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény is meghatározza a közterület fogalmát az értelmező rendelkezések között. A törvény alkalmazása során közterület „a közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amelyet rendeltetésének megfelelően bárki használhat, ideértve a közterületnek közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom számára a tulajdonos (használó) által megnyitott és kijelölt részét, továbbá az a magánterület, amelyet azonos feltételekkel bárki használhat”.⁷ Ennek kiegészítéseképp a kúriai gyakorlatra is szeretnénk utalni, miszerint közterületnek minősül a magánterületnek a közforgalom számára megnyitott és kijelölt része, és az a magánterület is, amelyet azonos feltételekkel bárki használhat.⁸

¹ Lásd például: SAMUELSON, Paul A.: A Pure Theory of Public Expenditure. *The Review of Economics and Statistics*, 1954/4.

² BORDÁS Péter: Kié a köztér? *Jogtudományi Közöny*, 2023/1, 33.

³ Például *a közterület használatáról szóló Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 39/2018. (X. 25.) önkormányzati rendelete* az értelmező rendelkezések között a közterület fogalmánál a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény 27. § a) pontjában rögzített definícióra utal vissza. (Forrás: A közterület használatáról szóló Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 39/2018. (X. 25.) önkormányzati rendelete 2. § 14. pont).

⁴ Méptv. 16. § 73. pont.

⁵ F. ROZSNYAI Krisztina: Közterület-igazgatás. In: *Közigazgatási jog. Szakigazgatásaink elmélete és működése*. (szerk.: Lapsánszky András), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2020, 311.

⁶ Szabstv. 29. § (2) bek. a) pont.

⁷ *A közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény* 27. § a) pont.

⁸ KGD2016. 63.

Ki kell emelni továbbá a *gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény* vonatkozó rendelkezését, amely meghatározza, hogy a törvény alkalmazása során „közterület a közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván, és amelyet mindenki korlátozás nélkül igénybe vehet, ideértve a közterületnek közútként vagy térként szolgáló részét is”.⁹

Végül de nem utolsósorban, a helyi önkormányzatokkal összefüggésben ki kell továbbá emelni az *önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonnyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendeletre* utalnánk, amely szerint közterület a „közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet a rendeltetésének megfelelően bárki használhat, és az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván. Közterület rendeltetése különösen: a közlekedés biztosítása (utak, terek), a pihenő- és emlékhelyek kialakítása (parkok, köztéri szobrok stb.), a közművek elhelyezése. Egyéb ingatlanoknak a közhasználat céljára átadott területrésze – az erről szóló külön szerződésben foglaltak keretei között – a közterületre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.”¹⁰

Az alábbi táblázatban összegyűjtöttük az egyes fogalmak központi elemeit, megvizsgálva, hogy mely jellemzők közösek és melyek térnek el.

	<i>Méptv.</i>	<i>Szabstv.</i>	<i>1999. évi LXIII. törvény</i>	<i>2018. évi LV. törvény</i>	<i>147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet</i>
<i>a közterület fogalmának fókuszpontjai</i>	állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván	közhasználatra szolgáló terület, amely mindenki számára korlátozás nélkül vagy azonos feltételek mellett igénybevehető	minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló terület, amelyet rendeltetésének megfelelően bárki használhat	minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván, és amelyet mindenki korlátozás nélkül igénybe vehet	közhasználatra szolgáló minden olyan állami vagy önkormányzati tulajdonban álló földterület, amelyet a rendeltetésének megfelelően bárki használhat, és az ingatlan-nyilvántartás ekként tart nyilván

1. táblázat A közterület fogalmának változatai saját szerkesztés alapján

Összegzésképp elmondható a feltüntetett közterület fogalmak alapján, hogy két törvény rendelkezése tekinthető kiindulópontnak, egyrészt az Méptv.¹¹, amely elvárásként rögzíti, hogy az adott területet az ingatlan-nyilvántartásban közterületként tartsanak számon. A másik kiindulási

⁹ A gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény 10. § (8) bek.

¹⁰ Az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonnyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet 4. sz. melléklet – Fogalomjegyzék.

¹¹ Itt megemlítjük, hogy az Méptv. szó szerint átvette a korábbi (az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2. § 13. pont) szabályozásban rögzítettek, amely mintaként szolgált a többi jogszabályban megjelölt meghatározás kialakítása során. A Méptv. az Étv. szabályait „a szomszédjogok és a tulajdonjog korlátainak különös szabályairól szóló törvény szerinti reklám célú hasznosítási jog gyakorlásával igénybe vett légi tér kivételével” szövegrésszel egészítette ki, de ez a fogalom lényegi ismervén nem változtatott.

pont pedig a *közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXIII. törvény*, amely a rendeltetésszerű, bárki általi használatra helyezi a hangsúlyt. E kettő fogalmi elem - vélhetően - mintaként szolgált a többi jogszabályi fogalom kialakításakor is.

A közterület fogalmi köréhez kapcsolható a Méptv. megváltozott szabályozása. Az Étv. korábban csak a közhasználatú építmény fogalmát¹² ismerte, a Méptv. azonban kibővítette ezt a definíciót¹³ és a „terület” meghatározást is hozzákapcsolta. Azaz a Méptv. így már nemcsak a közterület fogalmát ismeri és használja, hanem a közhasználatú terület meghatározást is. Így például a kioszkok¹⁴ tekintetében a „közterületen vagy közhasználatú területen” disztinkciót alkalmazza a jogszabály.

3. A közterület-használat szabályozása

A közterület-használat szabályozása 2024. szeptember 30. napjáig egyértelmű jogszabályi alapokon nyugodott. Az Étv. felhatalmazást adott bármilyen jogszabály számára, hogy a közterület-használat kapcsán további szabályokat állapítsanak meg.¹⁵ Hazánk számos helyi önkormányzata pedig ennek megfelelően a fenti szakaszt beépítette a közterület-használatát szabályozó önkormányzati rendeletének preambulumaiba (pl.: Debrecen, Esztergom, Gyermely, Eger, Balatonmáriafürdő stb.).

Az Étv. rendelkezései mellett a *Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény* (a továbbiakban: Mötv.) rendelkezéseit kell még idekapcsolnunk. Az Mötv. 13. § (1) bekezdés 2. pontja „egyéb közterületek kialakítása és fenntartása” meghatározást használja a településüzemeltetési önkormányzati feladat kapcsán. Ebből a rendelkezésből is levezethető a közterület-használat szabályozása, tekintettel arra, hogy a közterület kialakítását követően a használat szabályait is rendezni szükséges. Az Mötv. speciális szabályozást is tartalmaz a fővárosi és a kerületi önkormányzatokra tekintettel. Mind a két „különös” önkormányzat esetében feladatként nevesíti az Mötv. a tulajdonában álló közterületek használatára vonatkozó szabályok és díjak megállapítását.¹⁶

2024. október 1. napja után azonban az eddig világos szabályozási környezet megváltozott és közel sem olyan egyértelmű passzusokat találunk a Méptv.-ben. A Méptv. nem vitte tovább az Étv. evidens szabályozását.¹⁷ A Méptv. a közterület-használatához kapcsolódóan meghatározza, hogy a közterületet csak a jellege szerinti rendeltetésének, a rá vonatkozó előírásoknak és hatósági engedélyeknek, egyszerű bejelentésnek megfelelő célra és módon lehet használni.¹⁸ Rögzíti továbbá, hogy ha a közterület használatára a hivatalos állami ünnep méltó megtartásával összefüggésben kerül sor, az állami ünnep megtartásával kapcsolatos közfeladat ellátására kijelölt szervezet az állam, illetve a fővárosi vagy a fővárosi kerületi önkormányzat tulajdonában álló közterületeket díjmentesen használhatja.¹⁹ Mind a két rögzített rendelkezés arra enged következtetni, még ha expressis verbis nem is került rögzítésre a Méptv.-ben, hogy a közterület használatot valamely szervnek engedélyezni kell vagy legalább tudomást kell róla szereznie, a közterület használatért pedig közterület-használati díjat lehet beszédni. Helyi önkormányzatok

¹² Étv. 2. § 9. pont.

¹³ Méptv. 16. § 72. pont - közhasználatú építmény, építményrész, terület, tájépítészeti alkotás: az olyan építmény, építményrész, terület vagy tájépítészeti alkotás, amely

a) egy vagy több, a település, településrész ellátását szolgáló funkciót tartalmaz,

b) használata meghatározott esetekben kötelező, illetve elkerülhetetlen, jellemzően oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, hitéleti, sport, pénzügyi, kereskedelmi, szolgáltatási, közigazgatási, igazságszolgáltatási célú építmények, vagy

c) törvényben vagy kormányrendeletben közszolgáltatásként meghatározott;

¹⁴ Méptv. 16. § 70. pont.

¹⁵ Étv. 54. § (5) bek.

¹⁶ Mötv. 23. § (4) bek. 19. pont és 23. § (5) bek. 2. pont.

¹⁷ Lásd. Étv. 54. § (5) bek.

¹⁸ Méptv. 174. § (1) bek.

¹⁹ Méptv. 174. § (5) bek.

közigazgatási határán belül, önkormányzati tulajdon esetében pedig ennek a szabályozását csak és kizárólag önkormányzati rendeletben lehet megtenni.

A Méptv. mellett az Mötv. már ismertetett szakaszai továbbra is hatályban vannak.

Több - budapesti - kerületi önkormányzat a Méptv. hatályba lépését követően már módosította is saját közterület-használati rendeletét (pl.: III. kerület, X. kerület, XVIII. kerület), legtöbb 2025. január 1. napjával történő hatályba lépéssel. A felhatalmazó rendelkezések között ők az Mötv. rájuk vonatkozó szakaszait rögzítették. A Budapesten kívüli helyi önkormányzatok jelentős része azonban még nem lépett. A közterület-használatról szóló rendeletek felhatalmazó rendelkezései alapvetően az Étv. említett szakaszára vagy az Mötv. 13. § (1) bekezdésében foglalt önkormányzati feladatokra mutatnak. Kevés helyi önkormányzat az, aki már módosította rendeletét a Méptv. hatályba lépése után (például Sajókaza, Sátoraljaújhely, Dunaújváros, Nagyatád). Hozzá kell tenni, hogy azon önkormányzatok esetében, akik módosították rendeleteiket, főként az Alaptörvény eredeti jogalkotói hatáskörére²⁰ és az Mötv. "egyéb közterületek kialakítása és fenntartása"²¹ pontjára hivatkoztak. Azt direkt nem vesszük figyelembe, hogy ha még a rendelet az Étv. 54. § (5) bekezdésére hivatkozik. Ezt majd a törvényességi felügyeletet gyakorló szerv jelzi a feladatkörében érintett helyi önkormányzatoknak. Viszont a helyi önkormányzati jogalkotás számára fontos lenne olyan ágazati szabály is, amely megfelelő jogalapot biztosít a közterület-használati rendelet megalkotására és nem csak az Alaptörvényre vagy az Mötv.-re hivatkozhatnak.

4. A helyi önkormányzatok szerepe a közterület-használat szabályozásának kialakítása során

Ahogy már korábban is említettük, a közterület-használatához kapcsolódóan az Méptv. rögzíti, hogy a közterületet csak a jellege szerinti rendeltetésének, a rá vonatkozó előírásoknak és hatósági engedélyeknek, egyszerű bejelentésnek megfelelő célra és módon lehet használni.²² A törvény ad tehát egy keretet a helyi önkormányzati jogalkotás számára, amikor a „jelleg szerinti rendeltetés” és a „vonatkozó előírásoknak és az engedélyben, bejelentésben foglalt célnak és módon” való közterület-használatot rögzíti. Ez az alapvető váz, amely a közterület-használat szabályozásának kialakításában szerepet kell, hogy játsszon. Erre és persze az előzmény jogszabályból (Étv.) kialakított gyakorlati tapasztalatokra építve kell a helyi önkormányzatoknak egy új közterület-használati rendeletet létrehozni vagy a már meglévőt a megváltozott jogszabályi elvárásoknak megfelelően átalakítani.

A közterület-használati jogviszony hatósági jogviszony, azt az önkormányzat nem rendezheti polgári jogi jogviszonyként.²³ A közterület hasznosításával kapcsolatos jogviszonyokban a helyi önkormányzat nem szokványos magánjogi szerződő félként, hanem a közhatalom birtokosaként vesz részt.²⁴ A közterület-használatának többféle formáját különböztethetjük meg, beszélhetünk egyrészt a „rendes” vagy közös használatról, a különös vagy saját célra való használatról, illetve e kettő kategória között elhelyezkedő helyben lakók általi használatról.²⁵ F. Rozsnyai Krisztina kifejti, hogy alapvetően a közönséges közterület-használat esetében egy bárki általi használatról beszélhetünk, míg a különös vagy saját célra való használatkor a valaki általi használat kizárja a mások általi használatot, ez a használat pedig csak meghatározott korlátok között lehetséges.²⁶ A különös használat biztosítása két formában lehetséges: egyiknél a közterület-használat biztosításának közszolgáltatássá való minősítésével, másik esetben pedig a közterület-használatát

²⁰ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) (a továbbiakban: Alaptörvény) 23. cikk (2) bek.

²¹ Mötv. 13. § (1) bek. 2. pont.

²² Méptv. 174. § (1) bek.

²³ BH2021.9.277.

²⁴ BH2021. 352.

²⁵ F. ROZSNYAI: i.m. 319.

²⁶ F. ROZSNYAI: i.m. 320.

hatósági engedélyhez kötik.²⁷ Speciális közterület-használati jogosultságot hatósági szerződés is keletkeztethet. Önkormányzati hatósági hatáskörben Budapest főváros XIII. kerületi önkormányzata kérelemre lehetővé teheti, hogy a közterület használatával hatósági szerződést kössön²⁸ például egy lakóépület homlokzata előtti vendéglátó terasz előkert létesítése és üzemeltetése esetén,²⁹ vagy említhetjük azt az esetkört is, amikor a települési önkormányzat tulajdonában álló közterületet filmforgatási céllal használják.³⁰ Mindezek alapján láthatjuk, hogy a közterület-használat átengedése megoldható mind egyoldalú közigazgatási aktussal, mind pedig közigazgatási szerződés útján is.³¹

A helyi önkormányzatokkal összefüggésben ki kell továbbá emelni az *önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonnyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről* szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendeletet, amely példaként szolgálhat arra, hogy mely területek minősülhetnek közterületnek, így például a gyalogút, a járda, a közkert, a közpark, vagy a zöldterület.³²

A közterület-használat helyi szintű rendjéről a törvényi keretek között az önkormányzatok alapvetően szabadon dönthetnek.³³ A következőkben három példán keresztül mutatjuk be a helyi szintű közterület-használatának szabályozását, egy fővárosi kerületi, egy megyei jogú városi, valamint egy községi mintán keresztül.

Az első önkormányzati rendelet, amit megvizsgáltunk az az *Önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatáról és rendjéről* szóló Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2015. (VI. 30.) önkormányzati rendelete, amelyre a korábbiakban már utaltunk is. A rendelet hatálya alá tartozó közterületek használatának önkormányzati hatósági hatáskörben történő engedélyezéséről, a közterület-használati hatósági szerződés megkötéséről, a hatósági eljárás lefolytatásáról, a hozzájárulás visszavonásáról, a közterület-használat szünetelésének elrendeléséről, a közterület-használat megszűnésének megállapításáról, a filmforgatás céljából történő közterület-használatra vonatkozó hatósági szerződés jóváhagyásáról a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló önkormányzati rendelet alapján a polgármester dönt.³⁴ A rendelet rögzíti, hogy a közterületet rendeltetésének megfelelő célra – a jogszabályok keretei között – bárki szabadon használhatja.³⁵ A rendelet meghatározza továbbá, hogy nem kell közterület-használati hozzájárulás például a közút, a járda és a zöldterület építésével, javításával és fenntartásával kapcsolatos munkák elvégzéséhez, vagy az úttartozékok és a közúti közlekedés szervezésének és irányításának céljait szolgáló berendezések elhelyezéséhez.³⁶ A közterület-használatának formái és az azokhoz kapcsolódó engedélyeztetési eljárások adják meg a rendelet szerkezetének további irányát. Az első esetkör a vendéglátó terasz-előkert létesítése. A rendelet meghatározza, hogy lakóépület homlokzata előtti vendéglátó terasz létesítéséhez és üzemeltetéséhez csak akkor adható közterület-használati hozzájárulás, amennyiben az érintett lakóház, társasház vagy szövetkezeti lakóház tulajdonosai az erre rendszeresített formanyomtatványon hozzájárulásukat adják, illetve a vendéglátó egységet üzemeltető a hatósági szerződésben kötelezettséget vállal arra, hogy a használat időtartama alatt a lakóházi

²⁷ F. ROZSNYAI: i.m. 320.

²⁸ Az *Önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatáról és rendjéről* szóló Budapest Fővárosi XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2015. (VI.30.) önkormányzati rendelete 7. § (1) bek. (a) továbbiakban: XIII. kerületi rendelet)

²⁹ XIII. kerületi rendelet 9. § (2) bek. b) pont).

³⁰ Lásd részletesebben: *A mozgóképről* szóló 2004. évi II. törvény 34–35. §; *A közterületek és az állami tulajdonban álló ingatlanok filmforgatási célú használatának részletes szabályairól* szóló 302/2016. (X. 13.) Korm. rendelet 2–6. §.

³¹ NAGY Marianna: *Közigazgatási szerződés. Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, 2023. 8.

³² Az *önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyonnyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről* szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet 1–5. számú mellékletei.

³³ F. ROZSNYAI: i.m. 323.

³⁴ XIII. kerületi rendelet 3. §

³⁵ XIII. kerületi rendelet 6. § (1) bek.

³⁶ XIII. kerületi rendelet 8. § (1) bek.

hozzájárulásban kikötött feltételeket teljesíti, az érintett épület földszinti rendeltetési egységeinek akadálytalan megközelítését biztosítja, a terasz üzemeltetésével az épület rendeltetésszerű használatát nem zavarja.³⁷ A rendelet meghatározza a közterületen történő taxiállomás létesítésének és üzemeltetésének a lehetőségét is. Ha például a közterület használatáról szóló hatósági szerződésben meghatározott számú taxi férőhelyen az e számot meghaladó taxi várakozik, akkor ez a jogellenes közterület-használat jogkövetkezményeit vonja maga után.³⁸ Hasonlóképp rendelkezik a rendelet a mikromobilitási eszközök elhelyezéséről is, ez alatt például az egyes e-rollereket kell érteni. Ugyanis a mikromobilitási szolgáltató az általa üzemeltetett kölcsönzési célú mikromobilitási eszközöket csak érvényes közterület-használati hozzájárulás birtokában helyezheti el és tárolhatja a közterületen.³⁹ A kerületi önkormányzati rendelet meghatározza, hogy a közterület-használati hozzájárulás iránti kérelemnek – a használat céljára tekintet nélkül – milyen kötelező tartalmi elemei vannak, így például rögzíteni kell a magánszemély kérelmező nevét, állandó lakcímét, vagy értesítési címét, a nem magánszemély kérelmező esetén annak székhelyét, levelezési címét, illetve elektronikus levelezési címét, a közterület-használat célját és időtartamát, a közterület-használat helyét, annak pontos megjelölését helyrajzi számmal, természetbeni fekvéssel, szükség szerint további egyedi körülmények meghatározásával, a használni kívánt terület nagyságával, valamint a méretarányos helyszínrajz csatolásával, emellett rögzíteni kell a kérelmező arra vonatkozó előzetes kötelezettségvállalását, hogy a közterületen folytatni kívánt tevékenységet jogszabály által előírt engedélyek birtokában kezdi meg, végül de nem utolsósorban pedig a kérelmező által folytatni kívánt tevékenységben részt vevők (közreműködők) nevét és elérhetőségét is fel kell benne tüntetni.⁴⁰ A rendelet hangsúlyozza, hogy a közterület-használat iránti kérelem elbírálása során figyelembe kell venni a kerületi építési szabályzatot, a településképi rendelet előírásait, a városképi, városrendezési, városrehabilitációs, műemlékvédelmi, közlekedési, környezetvédelmi, zajterhelési, közegészségügyi és köztisztasági, kereskedelmi, turisztikai szempontokat, gazdaságfejlesztési, vagyonhasznosítási szempontokat, a közérdeket, az eljárásban közreműködők által előírt követelményeket, valamint az adott közterület-használattal kapcsolatos tapasztalatokat, illetve lakossági jelzéseket.⁴¹ Végül de nem utolsósorban a rendelettel összefüggésben még kiemelnénk, hogy a közterület-használati hozzájárulás alapján a közterületet kizárólag a használatra jogosult, valamint a hatósági határozatban vagy az érvényesen megkötött hatósági szerződésben feltüntetett közreműködők használhatják, ez azt jelenti, hogy a közterület-használati hozzájárulás harmadik személy részére át nem engedhető, hiszen az kizárólag a jogosult részére szól, mindazonáltal ez nem korlátozza a jogosult azon jogát, hogy a közterület-használatához közreműködőket vegyen igénybe.⁴²

A következőkben egy megyei jogú város szabályozását mutatjuk be példaként. *A közterület használatáról szóló Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 39/2018 (X. 25.) önkormányzati rendelete* (a továbbiakban: debreceni rendelet) meghatározza az önkormányzat tulajdonában álló közterületek használatának rendjét. A rendelet hatálya alá nem tartoznak az önkormányzat díjfizetési kötelezettség alá eső várakozási területeinek és fizető várakozóhelyei, a piacok- és vásárok, valamint a taxiállomások területei. A rendelet különbséget tesz a közterület díjmentes használata és a közterület-használat hasznosítási szerződéskötése között. Az első esetkörre példaként hozható az egy darab cégér díjmentes elhelyezése közterület-használónként.⁴³ A közterület Debrecen megyei jogú városban díjmentesen használható például könyvautomata elhelyezéséhez, vagy az önkormányzati kulturális rendezvények céljára.⁴⁴ A

³⁷ XIII. kerületi rendelet 9. § (2) bek.

³⁸ XIII. kerületi rendelet 10. § (4) bek.

³⁹ XIII. kerületi rendelet 10/A. § (5) bek.

⁴⁰ XIII. kerületi rendelet 18. § (2) bek.

⁴¹ XIII. kerületi rendelet 24. § (1) bek.

⁴² XIII. kerületi rendelet 26. §.

⁴³ Debreceni rendelet 4. § (2) bek. c) pont.

⁴⁴ Debreceni rendelet 4. § (4) bek. b), d) pontok.

második esetkörben díjfizetés mellett vehető igénybe a közterület a rendelet szabályai szerint. Így a közterület használatba vehető különösen kereskedelmi, vendéglátási és szolgáltatási tevékenységek gyakorlása céljából, például kereskedelmi rendezvényhez szükséges mobil pavilon ideiglenes telepítéséhez, mozgóbolt területének biztosításához, alkalmi árusításhoz, vendéglátó üzlet teraszán, rendezvény területén kívüli közterületen napernyő, hűtőberendezés elhelyezéséhez stb.⁴⁵ A közterület-hasznosítási szerződés megkötése előtt közterület-hasznosítási eljárást kell lefolytatni.⁴⁶ A közterület-hasznosítási eljárás a kérelmező közterület használatára irányuló szerződési ajánlatával indul, melyet a közterület-hasznosító szerv részére kell megküldeni.⁴⁷ Debrecen város esetében azt láthatjuk, hogy a közterület-használatának átengedése polgári jogi megállapodás keretében születik. Ebben az esetben a közterület, mint önkormányzati vagyon használatba adásáról van szó, tehát a közterület, mint tulajdon használatáról van szó ebben az esetben.⁴⁸

Az utolsó rendelet, amit görcső alá veszünk az *a közterület használatáról és rendjéről szóló Bükkaranyos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2005. (X. 1.) önkormányzati rendelete* (a továbbiakban: bükkaranyosi rendelet). Ahogyan számos más ugyanilyen szabályozási tárgyú rendelet, ez is tartalmazza, hogy a “közterületet rendeltetésének megfelelő célra – a jogszabályok keretei között – bárki szabadon használhatja.”⁴⁹ Tehát ha valaki a rendeltetésétől eltérően kívánja használni, annak a Bükkaranyosi Önkormányzat hozzájárulását kell beszerezni, azaz a kérelmet a Bükkaranyosi Önkormányzat polgármestere bírálja el, a képviselő-testülettől átruházott hatáskör keretében.⁵⁰ Azt, hogy minősül rendeltetésétől eltérő használatnak és milyen esetekben kell az önkormányzati hozzájárulás, azt a Bükkaranyosi rendelet 2. § (3) bekezdése részletesen taglalja. A rendelet tartalmazza, hogy a kérelemnek melyek a kötelező tartalmi elemei és milyen mellékleteket kell csatolni hozzá.⁵¹ A közterület-használati kérelem engedélyezése esetén a kérelmezőnek közterület-használati díjat kell fizetnie⁵², melyet a rendelet 2. számú melléklete tartalmaz. A rendelet taglalja továbbá a közterület-használati díjszabás alóli kivételeket és a kedvezményes díjtételeket.⁵³ Egy-egy szakaszban szól a rendelet a közterületen történő élelmiszer árusításról⁵⁴, a magáncélú személygépjármű-várakozóhelyekről⁵⁵ és a közterületi lakossági hirdetésekről⁵⁶.

Bükkaranyos esetében azt láthatjuk, hogy a közterület-használat szabályozása nélkülözi a speciális szabályok tömkelegét. Egy eljárási rendet rögzít, a közterület-használat önkormányzat általi hatósági engedélyezését. Tehát a rendeltetésétől eltérő használat esetében egységes eljárási szabályok érvényesülnek.

Összefoglalásképp elmondható, hogy az egyes önkormányzati rendeletek más-más megoldással szolgálnak a közterület-használatának szabályozása tekintetében. Míg a fővárosi kerületi önkormányzat a hatósági szerződést előszeretettel alkalmazza, addig erről Debrecen és Bükkaranyos esetében már nem kifejezetten beszélhetünk.

⁴⁵ Debreceni rendelet 5. § (1) bek. b), c), e), g) pontok.

⁴⁶ Debreceni rendelet 6. § (1) bek.

⁴⁷ Debreceni rendelet 6. § (4) bek.

⁴⁸ HORVÁTH M. Tamás: Boncasztalon. *Jogtudományi Közlöny*, 2023/10. 456.

⁴⁹ Bükkaranyosi rendelet 2. § (1) bek.

⁵⁰ Bükkaranyosi rendelet 4. § (1)-(2) bekezdések.

⁵¹ Bükkaranyosi rendelet 3. § (4)-(5) bekezdések.

⁵² Bükkaranyosi rendelet 9. § (1) bek.

⁵³ Bükkaranyosi rendelet 11–12. §§

⁵⁴ Bükkaranyosi rendelet 13. §

⁵⁵ Bükkaranyosi rendelet 14. §

⁵⁶ Bükkaranyosi rendelet 15. §

4. Záró gondolatok

Tanulmányunkban a közterület-igazgatás egy szeletét, a közterület-használat szabályozásának alakulásáról foglalmaztunk meg gondolatokat, a megújult szabályok tükrében. Hangsúlyt fektettünk a hatályos jogszabályi környezetre, amelynél egy vitatott kérdés jelenleg a felhatalmazó rendelkezések mibenléte. Ugyanis az Méptv.-ben nem kerültek expressis verbis rögzítésre a közterület-használat engedélyezésére vonatkozó rendelkezések. Végül, de nem utolsó sorban három település közterület-használatára vonatkozó helyi szabályozását mutattuk be annak érdekében, hogy kirajzolódjanak az egyes településtípusok közötti különbségek a közterület-használat szabályozásának tekintetében. Ezen különbségeknek természetesen könnyen magyarázható oka, hogy egy 1300 lakónépességű település esetében a közterület-használat nem igényel akkora szabályozási mélységet, mint egy fővárosi kerületben, ahol a közterület-használatának rendeltetésétől való eltérésre számos esetkör ismert és ezeket ki is használják az ügyfelek.

Felhasznált irodalom

- [1] BORDÁS Péter: Kié a köztér? *Jogtudományi Közlöny*, 2023/1, pp. 33–39.
- [2] F. ROZSNYAI Krisztina: Közterület-igazgatás. In: *Közigazgatási jog. Szakigazgatásaink elmélete és működése*. (szerk.: Lapsánszky András), Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 2020, pp. 310 – 328.
- [3] HORVÁTH M. Tamás: Boncasztalon. *Jogtudományi Közlöny*, 2023/10. pp. 454–462.
- [4] NAGY Marianna: Közigazgatási szerződés. *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*, 2023. pp. 1–23.
- [5] SAMUELSON, Paul A.: A Pure Theory of Public Expenditure. *The Review of Economics and Statistics*, 1954/4, pp. 387–389, <https://doi.org/10.2307/1925895>.